

مطالعه تطبیقی چارچوب‌های حقوقی پیشگیری از جرم در ژاپن، فنلاند و امارات متحده عربی

مهديه فیروزی *

چکیده

امروزه در گفتمان حقوق عمومی، کارآمدی دولت در تأمین حق امنیت، نه صرفاً با توانایی آن در واکنش کیفری به بزهکاری، بلکه به‌طور فزاینده‌ای با ظرفیت آن در مدیریت پیش‌دستانه مخاطرات و صیانت پیشینی از امنیت عمومی به‌مثابه یکی از بنیادین‌ترین حقوق شهروندان، سنجیده می‌شود. پژوهش حاضر با هدف تحلیل امر پیشگیری از جرم به‌مثابه یکی از کارویژه‌های اصلی دولت در چارچوب حقوق عامه انجام شده است. در حالی که امنیت عمومی از مصادیق بارز حقوق عامه است، پیشگیری از جرم غالباً از منظر جرم‌شناختی تحلیل شده و ابعاد حقوقی، نهادی آن مغفول مانده است. برای پاسخ به این مسئله، این تحقیق با استفاده از روش تحلیلی-تطبیقی به واکاوی تجارب سه کشور ژاپن، فنلاند و امارات متحده عربی به‌عنوان نمایندگان الگوهای پیشگیری از جرم جامعه‌محور، اجتماعی و وضعی می‌پردازد. بررسی این الگوها نشان می‌دهد که ژاپن از طریق قانونگذاری برای حاکمیت مشارکتی محلی، فنلاند با ادغام پیشگیری اجتماعی در ساختار حقوقی دولت رفاه و امارات با بهره‌گیری از پیشگیری وضعی فناورانه و توزیع شفاف مسئولیت‌ها به این مهم دست یافته‌اند. وجه مشترک این الگوهای موفق، وجود چارچوب‌های قانونی منسجم و ساختارهای نهادی کارآمد برای توزیع صلاحیت و ایجاد هماهنگی است که میان اقتدار دولت و حقوق شهروندان توازن برقرار می‌کند. درنهایت، این پژوهش استدلال می‌کند که پیشگیری از جرم نه یک تدبیر صرفاً انتظامی، بلکه ابزار تحقق حق بر امنیت به‌عنوان یکی از مصادیق حقوق عامه است و تحقق این حق، بیش از آنکه به فلسفه

رویکردها وابسته باشد، به طراحی نهادی دقیق، قانونگذاری شفاف و توزیع مسئولیت‌های حاکمیتی بستگی دارد.

واژگان کلیدی: حقوق عامه، پیشگیری از جرم، مطالعه تطبیقی، طراحی نهادی، حکمرانی امنیتی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

تأمین امنیت عمومی و حفظ نظم اجتماعی، یکی از بنیادی‌ترین وظایف و مسئولیت‌های حاکمیتی محسوب می‌شود و دولت به‌عنوان متولی اصلی صیانت از حقوق و آزادی‌های شهروندان در مقابل تهدیدات و تعرضات احتمالی شناخته شده است. در این میان، پیشگیری از جرم به‌مثابه یکی از سازوکارهای کلیدی تحقق این مسئولیت حاکمیتی، نه صرفاً اقدامی جرم‌شناختی، بلکه موضوعی ذاتاً حقوقی-حاکمیتی است که در چارچوب سیاست‌گذاری عمومی و از طریق نهادهای دولتی اعمال می‌گردد. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصل ۱۵۶، با تأکید بر «احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع» و همچنین «اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم»، این دو مفهوم را در پیوندی ناگسستنی قرار داده است. این پیوند مفهومی نشان می‌دهد که پیشگیری از جرم، ابزاری برای حفظ و احیای حقوق عامه است؛ حقوقی که متعلق به عموم شهروندان بوده و دولت مکلف به صیانت از آن‌ها بدون نیاز به شکایت خصوصی است. همان‌طور که در دستورالعمل نظارت و پیگیری حقوق عامه (۱۳۹۷) آمده است، حقوق عامه شامل حقوقی است که «عدم اجرا یا نقض آن، نوع افراد یک جامعه را در معرض آسیب یا خطر قرار می‌دهد»؛ و قطعاً امنیت عمومی و پیشگیری از جرم در زمره این حقوق قرار می‌گیرد. در این راستا، بررسی تطبیقی سیاست‌های پیشگیری از جرم در کشورهای مختلف، فراتر از یک مطالعه جرم‌شناختی صرف، تحلیلی از نحوه اعمال حاکمیت و ایفای مسئولیت‌های دولت در قبال حقوق عامه شهروندان است. مطالعه حاضر با بررسی تجارب سه کشور ژاپن، فنلاند و امارات متحده عربی که هر یک رویکردی متفاوت در پیشگیری از جرم اتخاذ کرده‌اند و در پی آن است که نشان دهد چگونه نهادهای عمومی و سیاست‌گذاری‌های حاکمیتی می‌توانند در قالب‌های مختلف به تحقق امنیت عمومی به‌عنوان یکی از مصادیق بارز حقوق عامه بپردازند.

با این حال، ادبیات موجود در حوزه پیشگیری از جرم غالباً با رویکردی جرم‌شناختی یا انتظامی به موضوع پرداخته و تحلیل آن به‌مثابه یکی از تکالیف دولت در چارچوب حقوق عامه و بررسی سازوکارهای حقوقی- نهادی آن کمتر مورد توجه قرار گرفته است. این پژوهش در پی آن است تا این خلأ نظری را با تحلیل تطبیقی الگوهای پیشگیری از جرم از منظر حقوق عمومی پر کند. بر این اساس، مسئله اصلی این پژوهش آن است که مهم‌ترین الگوهای متمایز پیشگیری از جرم از چه سازوکارهای حقوقی و ترتیبات نهادی برای تحقق امنیت عمومی به‌مثابه یکی از مصادیق حقوق عامه بهره می‌گیرند و این چارچوب‌ها چگونه رابطه میان تکلیف حاکمیتی دولت و حقوق شهروندی را تنظیم می‌کنند؟ این پژوهش بر این فرضیه استوار است که تحقق و ارتقای حقوق عامه از طریق سیاست‌های پیشگیری از جرم، بیش از آنکه به فلسفه رویکردها بستگی داشته باشد، به انسجام چارچوب‌های قانونی و کارآمدی

ساختارهای نهادی وابسته است. الگوهای موفق، آن‌هایی هستند که از طریق توزیع شفاف صلاحیت‌ها، هماهنگی بین‌بخشی و تعریف دقیق مسئولیت‌ها، میان اقتدار دولت برای تأمین امنیت و تکلیف آن به پاسداری از حقوق بنیادین شهروندان، توازن برقرار می‌سازند. بر همین اساس، مقاله حاضر ابتدا به تبیین چارچوب نظری پیوند میان حقوق عامه و پیشگیری از جرم می‌پردازد. سپس، با تحلیل تطبیقی تجارب سه کشور ژاپن، فنلاند و امارات متحده عربی، سازوکارهای حقوقی و نهادی هر یک را واکاوی کرده و درنهایت، جمع‌بندی تحلیلی خود را ارائه می‌دهد

۱. چارچوب نظری پیشگیری از جرم در بستر حقوق عامه

«احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع» از زمره مواردی است که قانونگذار اساسی ضمن اصل ۱۵۶ به صراحت قوه قضائیه را مکلف به آن کرده است. اگرچه برخی اجمالاً یا ابهام‌ها و تا حدودی مشخص نبودن چارچوب این مفهوم، تحقق این امر را در نظام حقوقی و قضائی ایران با چالش مواجه کرده است (عالی، ۱۴۰۲: ۱۷)، اما درنهایت می‌توان بیان داشت که مقصود از حقوق عامه به‌عنوان یکی از مهم‌ترین حقوقی که حاکمیت موظف به تضمین آن‌هاست (قصری و دیگران، ۱۴۰۱: ۷)، به آن دسته از حق‌ها اطلاق می‌گردد که بر مبنای نیازهای مشترک و عموم مطلق (کبگانی و دیگران، ۱۴۰۲: ۲۷)، واجد ذی‌نفع خاص نبوده یا در صورت وجود ذی‌نفع خاص، به‌طور مستقیم نفع عموم مردم جامعه در آن خصوص محرز بوده و درنتیجه، نقض یا عدم اجرای آن حق‌ها، افراد یک جامعه را نوعاً – و نه منفرداً – در معرض خطر قرار می‌دهد و موجب ورود ضرر یا فوت منفعت آنان می‌شود. (منصوریان، ۱۴۰۳: ۲) بنابراین، حقوق عامه، مجموعه‌ای از حقوق بدون متولی خصوصی و ذی‌نفع مشخص بر مبنای نفع عموم جامعه است که تکلیف حفظ و صیانت از آن نه از جنس تکلیفی خصوصی بلکه از جنس تکلیفی حاکمیتی است.

اصل ۱۵۶ در ادامه از لزوم «اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین» سخن گفته است که اگرچه این وظیفه را به قوه قضائیه سپرده شده است، اما با عنایت به آنکه پیشگیری از جرم در معنای جرم‌شناسانه، ماهیت کنشی دارد و به اقدام‌هایی مانند فقرزدایی و توسعه آموزش نیازمند است، انجام آن‌ها نیازمند همکاری تمامی قوا و نهاد هاست (صفاری، ۱۳۹۰: ۲۷۱) و هدف مقنن اساسی از این اصل، واگذاری «مدیریت» پیشگیری از جرم به قوه قضائیه است. (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۹: ۷۳۸) شایان توجه است که وظیفه حاکمیت و قوای عمومی در قبال مسئله بزهکاری، صرفاً مجازات کردن مجرمان و رساندن ایشان به سزای عمل ارتكابی با استفاده از ابزار کیفر نیست؛ بلکه دولت‌ها موظف‌اند در چارچوب اصل حاکمیت قانون و براساس وظیفه‌ای که درخصوص

صیانت از شهروندان جامعه برعهده دارند، با اقدامات به موقع از ورود صدمه و آسیب به افراد جلوگیری به عمل آورده، خطر ایراد آسیب به اعضای جامعه را مهار نموده یا آن را تا حد امکان کاهش دهند. (اسماعیلی، ۱۳۹۶: ۲) در نظام حقوقی ایران نیز پیشگیری از جرم چنان مورد توجه بوده است که پیش‌بینی و به رسمیت شناخته شدن آن در سطح مقررات فراتقنینی یعنی در قانون اساسی، موجبات اساسی سازی حقوق پیشگیری از جرم را فراهم آورده است؛ به همین علت حق بر امنیت عمومی و حق بر پیشگیری از جرم که از جمله حق‌های بنیادین بشری‌اند، در قالب یک هنجار و نظام اساسی رسمیت می‌یابند. (نیازپور، ۱۳۹۳: ۴) با اساسی سازی هنجار پیشگیری از وقوع جرم به عنوان یک حق بنیادین برای تمامی شهروندان، اقدامات و سیاست‌گذاری‌های حاکمیتی می‌بایست در راستای این هنجار اساسی صورت پذیرد. (بن‌پیر، ۱۳۸۴: ۲۲۹) بنابراین، امنیت عمومی و پیشگیری از جرم از سنخ حقوق عمومی شهروندان‌اند که نقضشان نوع مردم را در معرض خطر قرار می‌دهد، از این رو صیانت از آن‌ها تکلیفی حاکمیتی است. پیشگیری از جرم نه اقدامی اختیاری، بلکه صورت اجرایی حق بر امنیت و از زمره موارد پاسخ‌گویی حکومت در قبال عموم افراد است.

مطابق با توضیحات پیشین، نسبت پیشگیری از جرم با مفهوم حقوق عامه قابل تبیین است؛ پیشگیری از جرم، ابزار ضروری تحقق حقوق عامه است؛ چراکه اگر امنیت عمومی و مصون بودن مردم از آسیب جرم را از مصادیق حقوق عامه بدانیم، دولت موظف است از این حق به صورت پیشینی صیانت کند. معنای عملی این الزام، تعهد به پیشگیری از جرم است؛ زیرا مجازات پسینی به تئاهی قادر به حفاظت نوعی از شهروندان نیست. ضمن آنکه پیشگیری از جرم، به خصوص با رویکرد اجتماعی، عملاً بر همان سنخ از حقوقی تکیه می‌کند که ذیل حقوق عامه قابل شناسایی است؛ مانند حق بر امنیت، حق بر آموزش باکیفیت و فراگیر، اشتغال شایسته، تأمین اجتماعی و مسکن مناسب و صیانت از این حقوق، عوامل خطر جرم‌زا را کاهش می‌دهد و به طور هم‌زمان حقوق عامه را محقق می‌سازد؛ لذا پیشگیری در این رویکرد هم موضوع حقوق عامه و هم روش تحقق آن است. در کنار آن، سایر رویکردها مکمل‌هایی هستند که شبکه صیانت از حقوق عامه را کامل می‌کنند.

در نهایت در منطق حقوق عمومی، صیانت از حقوق عامه یکی از تکالیف و اهداف حاکمیت و پیشگیری ابزار برگزیده تحقق این هدف است. به جای اتکای صرف به پاسخ کیفری، پیشگیری با ابزارهای حقوقی و اداری پیشینی (تنظیم‌گری، برنامه‌ریزی شهری، نظارت‌های اداری، خدمات اجتماعی و سیاست‌های رفاهی) احتمال وقوع و شدت آسیب‌های جمعی را کاهش می‌دهد. از این منظر، پیشگیری فقط یک امر جنایی و امنیتی نیست؛ یکی از جلوه‌های صورت اعمال حاکمیت حق مدار است که جهت‌گیری حاکمیت را در راستای حکمرانی ریسک و مدیریت پیش‌دستانه خطرها شکل می‌دهد.

برای گذار از مبانی هنجاری به سیاست‌گذاری قابل اجرا، به چارچوبی نیاز است که تکلیف پیشینی حاکمیت را به برنامه‌های سنجش‌پذیر تبدیل کند. چارچوب UNODC این نقش را ایفا می‌کند: با تصریح رهبری دولت و هماهنگی بین‌بخشی، شیوه‌های اعمال اقتدار عمومی در پیشگیری را دسته‌بندی می‌کند. بر این مبنا، در ادامه رویکردهای اصلی UNODC و نمونه‌های تطبیقی بررسی می‌شود. دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد (UNODC) در گزارش جامع خود^۱، پیشگیری از جرم را به‌عنوان «استراتژی‌ها و اقداماتی» تعریف می‌کند که «با مداخله در عوامل چندگانه ایجاد جرم، می‌کوشند ریسک وقوع جرائم و آثار مضر بالقوه آن‌ها بر افراد و جامعه را کاهش دهند.» آنچه در این تعریف از منظر حقوق عامه حائز اهمیت است، تأکید بر نقش محوری دولت و نهادهای عمومی در هدایت و اجرای این استراتژی‌هاست. دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد صراحتاً خواستار «رهبری دولت در تمام سطوح» و «مشارکت بین وزارتخانه‌ها و نهادهای مسئول» است. این رویکرد نشان می‌دهد که پیشگیری از جرم، کارکردی صرفاً پلیسی یا قضائی نیست، بلکه مسئولیتی حاکمیتی است که تمام ارکان دولت در تحقق آن نقش دارند.

این دفتر چند رویکرد اصلی در پیشگیری از جرم را شناسایی کرده که هر یک نمایانگر شیوه‌ای متفاوت از اعمال حاکمیت و ایفای مسئولیت‌های دولت در قبال امنیت عمومی است:

۱. پیشگیری جامعه‌محور: این رویکرد بر تفویض اختیار به نهادهای محلی و مشارکت‌دهی شهروندان در تأمین امنیت تأکید دارد. از منظر حقوق عامه، این رویکرد نمونه‌ای از توزیع مسئولیت‌های حاکمیتی میان سطوح مختلف حکومت و جامعه است.

۲. پیشگیری مبتنی بر رفاه و توسعه اجتماعی: این رویکرد که بر سیاست‌گذاری‌های کلان اجتماعی و اقتصادی متمرکز است، نشان‌دهنده درک جامع دولت از مسئولیت‌هایش در قبال رفع عوامل زمینه‌ساز جرم است. این رویکرد، تجلی دولت رفاه در حوزه امنیت عمومی محسوب می‌شود.

۳. پیشگیری وضعی: این رویکرد با تمرکز بر مدیریت محیط و کاربرد فناوری، نمایانگر اعمال مستقیم قدرت حاکمیتی در کنترل فضاها و کاهش فرصت‌های مجرمانه است.

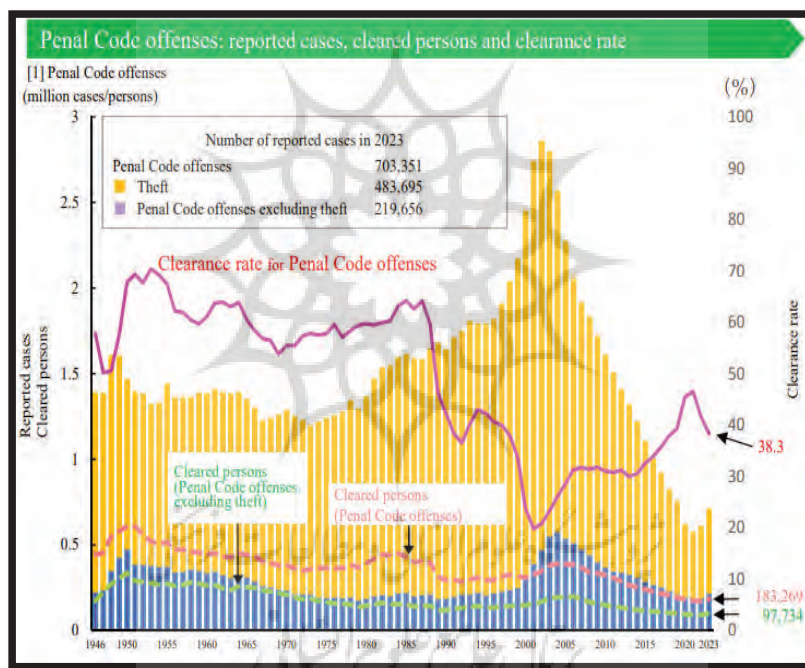
براساس همین چارچوب، سه کشور متمایز در الگوی حاکمیتی که در یکی از رویکردهای فوق پیشرو بودند، بررسی خواهند شد.

1. UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, Handbook on the Crime Prevention Guidelines, 2010.

۲. ژاپن؛ الگوی حاکمیت مشارکتی و پیشگیری از جرم مبتنی بر جامعه (جامعه‌محور)^۱

۱-۲. سیاست‌گذاری براساس رویکرد جامعه‌محور

ژاپن کشوری آسیایی و توسعه‌یافته و با نرخ کم جرم و جنایت در طول تاریخ، یکی از امن‌ترین کشورهای جهان به‌ویژه در مقایسه با کشورهای اروپایی، آمریکای شمالی، کارائیب و آفریقا است. جدول ذیل که برگرفته از گزارش سال ۲۰۲۴ وزارت دادگستری ژاپن است و در سایت آن منتشر شده است^۲، به خوبی نمایانگر سیر نزولی آمار جرائم و سیر صعودی آمار افراد پاک شده از سال ۲۰۰۳ است که در آن برنامه پنج‌ساله اقدام ژاپن برای ایجاد جامعه‌ای مقاوم در برابر جرم به تصویب رسید^۳ و نمایانگر موفقیت این کشور در نزدیک‌شدن به هدف خود یعنی مبدل‌شدن به «امن‌ترین کشور جهان» است.

الگوی ژاپن در پیشگیری از جرم، نمونه بارزی از اعمال مسئولیت‌های حاکمیتی دولت در قالب

1. Community-Based Prevention.

2. https://www.moj.go.jp/EN/housouken/houso_hakusho2.html.

3. Action Plan to Create A Crime-Resistant Society, Edited by Police Policy Research Center National Police Academy of Japan, Action Plan to Create A Crime-Resistant Society To Re-establish Japan as "The Safest Country in the World" (Tentative Translation), 2003.

حقوق عامه است. دولت ژاپن از طریق قانونگذاری هدفمند و ایجاد ساختارهای نهادی منسجم، چارچوبی اجتماعی-حقوقی برای تأمین امنیت عمومی به عنوان یکی از حقوق بنیادین شهروندان فراهم آورده است. این رویکرد که بر تفویض اختیارات به نهادهای محلی و مشارکت‌دهی شهروندان استوار است، نشان‌دهنده درک عمیق از مفهوم حاکمیت مشارکتی در نظام حقوق عامه است. این کشور در سیاست‌ورزی پیشگیری از جرم خود بر «پیشگیری مبتنی بر جامعه»^۱ تمرکز دارد که به پیوند بافت‌های اجتماعی و تشویق کنش‌گری اعضای جامعه می‌پردازد. (Hino, 2013: 1) رویکرد مبتنی بر جامعه یا جامعه محور پیشگیری، رویکردی است که در آن پیشگیری از جرم نیازمند مشارکت فعال جامعه، مشارکت دادن ذی‌نفعان محلی و پرداختن به عوامل اجتماعی و محیطی است. چنین برنامه‌هایی در راستای افزایش حس ایمنی و امنیت ساکنان، پاسخ‌گویی به نگرانی‌های جمعی ناشی از بزهکاری و ارتقای خدمات و سرمایه اجتماعی در جامعه فعالیت می‌کنند و هدف این برنامه‌ها «تغییر شرایط از طریق بهره‌گیری از ابتکارات، تخصص و تعهد اعضای جامعه، در محله‌هایی است که بر بزهکاری، قربانی شدن و ناامنی ناشی از جرم اثرگذارند.» (UNODC, 2010: 13) این رویکرد بر مفهوم کارآمدی جمعی^۲ استوار است که به توانایی یک جامعه برای گردهم آمدن و دستیابی به اهداف مشترک، از جمله پیشگیری از جرم، اشاره دارد. (Nubani, 2023: 1) تحقیقات نشان می‌دهد که جوامع منسجم‌تر با کارآمدی جمعی بالاتر می‌توانند به طور قابل توجهی نرخ جرم را کاهش دهند.

۲-۲. ساختار نهادی و سازوکارهای اجرایی

ساختار حقوقی پیشگیری از جرم در ژاپن بر دو رکن اساسی نهادهای منطقه‌محور و هماهنگی بین سطوح مختلف حکومت استوار است. قانون اساسی ژاپن در مواد ۹۲-۹۵^۳ با تأکید بر خودگردانی

1. Bouhan Machi-Zukuri.

2. Collective Efficacy.

۳. قانون اساسی ژاپن، ترجمه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی:

اصل ۹۲: مقررات مربوط به تشکیلات عملکرد سازمان‌های عمومی محلی مطابق با اصل خودمختاری محلی به موجب قانون معین خواهد شد.

اصل ۹۳: سازمان‌های عمومی محلی، طبق مقررات قانونی، مجامعی را به عنوان نهاد مشورتی خود تأسیس خواهند نمود. مدیران اجرایی کلیه سازمان‌های عمومی و اعضای مجامع آن‌ها و سایر مقامات محلی به موجب قانون در محدوده مناطق خود با رأی عمومی و مستقیم انتخاب می‌شوند.

اصل ۹۴: سازمان‌های عمومی محلی حق دارند که اداره اموال، امور و تشکیلات اداری خود را به عهده بگیرند و در محدوده قانون برای موارد فوق اقدام به وضع مقررات نمایند.

محلی، مبنای حقوقی مشارکت نهادهای محلی در تأمین امنیت را فراهم کرده است. سیاست‌های جامعه‌محور ژاپن که هوشیاری محلی و واکنش سریع برای اجرای قانون را تقویت می‌کنند، از طریق دو استراتژی اصلی اجرا می‌شوند:

۲-۲-۱. «chōnaikai» (انجمن‌های محلی)

در ژاپن، انجمن‌های محلی به نام چونا‌ی‌کای (町内会) و جی‌چیکای (自治会) گروه‌های داوطلبانه‌ای هستند که عضویت آن‌ها از [یک] منطقه مسکونی کوچک و از نظر جغرافیایی محدود و انحصاری (یک محله) تشکیل شده است. (Pekkanen, 2006) این انجمن‌ها واحدهای خودسازمانده‌ای هستند که تقریباً تمام محله‌های ژاپن را پوشش می‌دهند و توسط داوطلبانی از میان ساکنان محله اداره می‌شوند. پیشگیری از جرم برای مدت طولانی بخشی از فعالیت‌های داوطلبانه شهروندان ژاپنی در محله‌هایشان بوده است. (kkanen, 2006) وجود سرمایه اجتماعی قوی در این انجمن‌ها، ترس از جرم را کاهش می‌دهد و همان‌طور که رابرت پاتنام براساس یافته‌های تجربی ارائه داد که سطوح بالای سرمایه اجتماعی، با فرض ثابت بودن سایر شرایط، به سطوح پایین‌تری از جرم و جنایت منجر می‌شود. (Putnam, 2000: 308) این یافته‌ها، در چارچوب نظریه‌های جرم‌شناسی، بر اهمیت انسجام اجتماعی و انتظارات مشترک در کاهش میزان جرم و بی‌نظمی تأکید دارند. چونان کای تجلی عملی اصل مشارکت شهروندی است که ضمن کاهش بار دولت، با تقویت سرمایه اجتماعی به تعمیق رابطه دولت-شهروند کمک می‌کند.

۲-۲-۲. «koban» (پلیس محلی)

«ایستگاه‌های پلیس محلی» یا کوبان، به‌طور متفاوتی به‌عنوان «کوچک‌ترین واحد پلیس ژاپن» و «قلب فعالیت‌های پلیس در ژاپن»^۱ توصیف شده‌اند.^۲ کوبان یک واحد پلیس کوچک دو یا سه نفره است که در آن افسران وظایف مختلف مرتبط با عملکردهای روزانه یک کوبان را انجام می‌دهند. شبکه توزیع شده کوبان‌ها در سراسر جوامع، زمان‌های واکنش بسیار سریع‌تری را نسبت به آنچه که یک نیروی پلیس متمرکز می‌تواند به دست آورد، امکان‌پذیر می‌سازد. این قابلیت واکنش سریع هم به‌عنوان یک عامل بازدارنده عمل می‌کند (مجرمان می‌دانند که پلیس می‌تواند به سرعت برسد) و هم احتمال دستگیری مجرمان قبل از ارتکاب جرایم بیشتر را افزایش می‌دهد. (Wang, 1993) سیستم کوبان تجلی اصل

اصل ۹۵: مجلسین نمی‌توانند قانون خاص یک سازمان عمومی محلی را بدون موافقت اکثریت اعضای آن سازمان، به تصویب برسانند. موافقت مزبور باید به‌موجب قانون اخذ شده باشد.

1. National Police Agency (2018) White Paper on Policing. Tokyo: National Police Agency.

2. National Police Agency (2005) Japanese Community Police and Police Box System. Tokyo: National Police Agency.

دسترسی برابر شهروندان به خدمات امنیتی است. این ساختار نهادی تضمین می‌کند که تمام شهروندان، صرف‌نظر از موقعیت جغرافیایی یا وضعیت اقتصادی-اجتماعی، از حق برخورداری از امنیت بهره‌مند شوند که با اصل عدم تبعیض در حقوق عامه که دولت را ملزم به ارائه خدمات یکسان به همه شهروندان می‌کند، مطابقت کامل دارد.

۲-۳. تقسیم صلاحیت‌ها میان نهادهای عمومی

نظام نهادی پیشگیری از جرم در ژاپن، ساختاری چندلایه با تقسیم وظایف مشخص میان نهادهای عمومی دارد. این ساختار که براساس قانون سازمان پلیس ملی (۱۹۵۴) و قانون پیشگیری از تکرار جرم (۲۰۱۶) شکل گرفته، مسئولیت‌های حاکمیتی را میان نهادهای ملی و محلی توزیع کرده است. این توزیع نهادی قدرت، ضمن حفظ وحدت سیاست‌گذاری در سطح ملی، انعطاف‌پذیری لازم برای پاسخ‌گویی به نیازهای محلی را فراهم می‌آورد.

۱-۲-۳. پلیس و تمرکز بر پیشگیری از وقوع جرم

ژاپن تمرکز بر پیشگیری اولیه را از طریق سیستم کوبان (جعبه پلیس) خود نشان می‌دهد. براساس سند مربوط به «جعبه پلیس و پلیس جامعه ژاپنی» (ibid: 1) که در سال ۲۰۰۵ از سوی پلیس ملی ژاپن منتشر شده است، سیستم کوبان در ژاپن بر پیشگیری از جرم از طریق ایجاد دیدپذیری، یکپارچگی اجتماعی و ایجاد رابطه با جامعه تأکید دارد. بر مبنای این سند، هدف اصلی پلیس ژاپن، تمرکز بر پیشگیری به جای واکنش است. (ibid) این سیستم از طریق چندین سازوکار به هم پیوسته، سهم قابل توجهی در پیشگیری از جرم ایفا می‌کند. مهم‌ترین وظیفه پلیس ژاپن بر این مبنا حضور محسوس پلیس به عنوان عامل بازدارنده است. (ibid: 5) با استقرار افسران در جوامع و تقویت اعتماد متقابل بین پلیس و ساکنان، این سیستم محیطی را ایجاد می‌کند که در آن ارتکاب جرم هم دشوارتر و هم از نظر اجتماعی در جامعه غیرقابل قبول می‌شود.

همچنین برنامه پنج‌ساله اقدام ژاپن برای ایجاد جامعه‌ای مقاوم در برابر جرم نیز از جمله اسناد مهم است که در سال ۲۰۰۳ به تصویب رسید.^۱ مسئولیت این برنامه، با سیاست‌های موقعیتی و مبتنی بر جامعه برای جوامع و کاهش جرم و جنایت جوانان، برعهده اداره ملی پلیس ژاپن با مشارکت وزارتخانه‌ها بود. (UNODC, 2010: p33) اما رویکرد جامعه‌محور پیشگیری از جرم در این سند نیز هویداست؛ این برنامه یک اکوسیستم مشارکتی ایجاد می‌کند که در آن شهروندان، مجریان قانون، کسب‌وکارها و

1. Action Plan to Create A Crime-Resistant Society, Edited by Police Policy Research Center National Police Academy of Japan, Action Plan to Create A Crime-Resistant Society To Re-establish Japan as "The Safest Country in the World" (Tentative Translation), 2003.

دولت‌های محلی در هماهنگی با یکدیگر و با مسئولیت مشترک برای پیشگیری از جرم تلاش می‌کنند. این مدل، بسیار مؤثر بوده و شهرت ژاپن را به‌عنوان یکی از امن‌ترین کشورهای جهان تقویت کرده است.

۲-۳-۲. وزارت دادگستری و تمرکز بر پیشگیری از تکرار جرم

گزارش‌های سالانه (White Papers) جرم که توسط مؤسسه تحقیقات و آموزش وزارت دادگستری منتشر می‌شوند، داده‌های آماری در مورد جرایم و رفتارهای مجرمانه و همچنین مسائل جاری در حوزه عدالت کیفری ارائه می‌دهند. گزارش سال ۲۰۰۷ نشان داد که تقریباً ۰ درصد از کل جرایم توسط مجرمان تکراری انجام شده است که تقریباً ۳۰ درصد از مجرمان محکوم‌شده را تشکیل می‌دهند. این یافته‌ها منجر به توسعه «اقدامات جامع برای پیشگیری از تکرار جرم» شد که اهداف کمی را برای دهه آینده تعیین کرد و به‌عنوان مبنای سیاست عدالت کیفری ژاپن عمل کرده است.^۱ از همین‌رو تمام تمرکز وزارت دادگستری ژاپن بر پیشگیری از وقوع جرم مجدد تنظیم گردید. ژاپن چارچوب قانونی جامعی را برای پیشگیری از تکرار جرم از طریق «قانون پیشگیری از تکرار جرم»^۲ (قانون شماره ۱۰۴ مورخ ۱۴ دسامبر ۲۰۱۶) ایجاد کرده است که یک پیوستگی حمایتی بدون وقفه را میان محیط‌های نهادی و اجتماعی الزامی می‌داند. این پیوستگی به‌صورت «نظام‌مند و از طریق هماهنگی متقابل نزدیک میان ارگان‌های اداری مربوطه» اجرا می‌شود.^۳ در این قانون مسئولیت اصلی را برعهده دولت ملی گذاشته است^۴ که باید موضوعاتی چون آموزش، آموزش حرفه‌ای، اشتغال، مسکن، خدمات سلامت و سیستم‌های اصلاحی را پوشش دهد؛ اما در مرحله بعد، وزارت دادگستری نقش نهاد اصلی مسئول سیاست‌گذاری پیشگیری از تکرار جرم را ایفا می‌کند.^۵ در مقام اجرای ابتکارات پیشگیری از تکرار جرم، دولت ملی و محلی باید تلاش کنند تا هماهنگی نزدیکی با سازمان‌های بخش خصوصی فعال در این زمینه داشته باشند.^۶ و دولت نیز ملزم به پشتیبانی تلاش‌های بخش خصوصی است. درنهایت این قانون یک چارچوب قانونی جامع ایجاد کرده که هماهنگی چندجانبه نهادهای دولتی و غیردولتی برای کاهش تکرار جرم و ارتقای امنیت عمومی را از طریق بازپذیری مؤثر مجرمان ارائه می‌دهد. تجربه ژاپن نشان می‌دهد که تحقق حقوق عامه در حوزه امنیت، نیازمند ترکیبی از اراده سیاسی، چارچوب قانونی مستحکم، و ساختار نهادی کارآمد است. این کشور با ایجاد توازن میان اختیارات دولت مرکزی و

1. https://www.moj.go.jp/EN/housouken/housou_hakusho2.html

2. Act for the Prevention of Recidivism, Act No. 104 of December 14, 2016:

https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3425/en#je_ch2sc2

3. Article 3(2).

4. Article 4(1).

5. Article 7(1).

6. Article 5(1).

نهادهای محلی، و همچنین تعریف دقیق نقش‌ها و مسئولیت‌های هر نهاد در قوانین مربوطه، الگویی موفق از حکمرانی امنیتی در چارچوب حقوق عامه ارائه داده است که در پی مدیریت مشارکت شهروندی، اقتدار دولتی و حقوق بنیادین شهروندان است.

۳. فنلاند؛ دولت رفاه و پیشگیری اجتماعی از جرم^۱ (مبتنی بر رفاه و توسعه اجتماعی)

کشورهای نوردیک (شمال اروپا) یا کشورهای حوزه اسکاندیناوی، متشکل از پنج کشور فنلاند، سوئد، نروژ، دانمارک و ایسلند با همبستگی تاریخی و استراتژیک بسیار قوی است که هنگامی بحث از امنیت و آمار جرائم در سطح جهانی، به عنوان بخشی امن از جهان در نظر گرفته می‌شوند. این موضوع عموماً توسط آمار ملی در خصوص جرائم تأیید می‌شود. (Lindström, 2008: 43) سیاست مشترک این کشورها در خصوص پیشگیری از جرم، تحت عنوان «مدل نوردیک»^۲ شناخته می‌شود و عمدتاً بر مبنای «توسعه و رفاه اجتماعی»^۳ شکل گرفته است. سنت حقوقی اسکاندیناوی، امنیت عمومی را امری عمومی می‌داند که دولت موظف به تأمین آن برای همه شهروندان است. از میان کشورهای نوردیک، کشور فنلاند به دلیل عملکرد بسیار خوب در پیشگیری از جرم، انتشار گسترده تر اطلاعات و نظام حقوقی و قانونی منسجم‌تر به عنوان مدل نمونه جهت بررسی دقیق‌تر پیشگیری از جرم بر مبنای توسعه اجتماعی انتخاب شده است. قانونگذار فنلاندی با درک عمیق از مسئولیت دولت در قبال امنیت جامعه، چارچوب حقوقی منسجمی ایجاد کرده که در آن پیشگیری از جرم، بخشی لاینفک از سیاست‌گذاری عمومی در حوزه‌های مختلف محسوب می‌شود.

۱-۳. چارچوب پیشگیری اجتماعی

پیشگیری از جرم بر مبنای توسعه اجتماعی، بهبود رفاه مردم و تشویق رفتارهای جامعه‌پسند از طریق اقدامات اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی و آموزشی را ترویج می‌کنند و بر عوامل خطر و عوامل محافظتی مرتبط با جرم و قربانی شدن تمرکز دارند. (UNODC, 2010: 13) این رویکرد با مداخله در فرایند رشد افراد بهبود شرایط زندگی آن‌ها و سالم‌سازی محیط اجتماعی و محیط طبیعی به دنبال حذف یا کاهش علل جرم‌زا و در نتیجه پیشگیری از بزهکاری است. (Crohen, 1980: 531) پیشگیری اجتماعی بزهکاری را نتیجه نقص فرایند جامعه‌پذیری متأثر از آسیب‌پذیری اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، احساسی یا عاطفی اقتصادی می‌داند و بر همین اساس مداخلات آن ناظر به ظرفیت‌های فردی هر شخص محیط‌های پیرامون

1. Social Prevention Model.

2. Nordic model.

3. Crime prevention through social development.

وی شرایط زندگی و عناصر ساختاری که وی را احاطه کرده‌اند می‌باشد. (جندلی، ۱۴۰۲: ۶۴) پیشگیری اجتماعی از جرم با دادن جایگاه اجتماعی به افراد و متعهد کردن آنان در جامعه تلاش می‌کند تا بر فعلیت یافتن استعداد‌های مجرمانه مانع ایجاد کند. (Hughes, 1998: 61)

۲-۳. چارچوب حقوقی نهادی پیشگیری از جرم

آنچه رویکرد فنلاندی را متمایز می‌کند، نه فقط اجرای استراتژی‌های منفرد، بلکه ادغام آن‌ها در یک سیستم منسجم است. پیشگیری اجتماعی از جرم در فنلاند به‌عنوان یک حوزه سیاست‌گذاری جداگانه عمل نمی‌کند، بلکه در دولت رفاه گسترده تعبیه شده است. (Pauli, 2001: 47) مدل فنلاندی نشان می‌دهد که پیشگیری اجتماعی مؤثر از جرم نیازمند رویکردهای جامعی است که به‌طور هم‌زمان به عوامل خطر متعدد رسیدگی کرده و درعین‌حال عوامل محافظتی را در طول مسیر زندگی ایجاد کند. این توزیع مسئولیت، نه‌تنها کارایی اداری را افزایش می‌دهد، بلکه تضمین می‌کند که حق شهروندان بر امنیت، در تمام سطوح حکمرانی مورد توجه قرار گیرد. از منظر حقوق عمومی، مدل دولت رفاه فنلاند، صرفاً یک انتخاب سیاستی نیست، بلکه یک نظام حقوقی است که دولت را به تأمین حقوق مثبت برای شهروندان مکلف می‌کند. در این دیدگاه، حقوقی مانند حق بر آموزش، حق بر تأمین اجتماعی و حق بر اشتغال، از مصادیق بارز حقوق عامه هستند که دولت تکلیف به ایفای آن‌ها دارد. بنابراین، پیشگیری از جرم در این مدل، نه یک هدف مستقل، بلکه نتیجه طبیعی و ثانویه تحقق این دسته از حقوق عامه است. موفقیت این رویکرد در نرخ‌های پایین جرم و تکرار جرم، به‌رغم مجازات‌های نسبتاً ملایم آن در مقایسه با بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته دیگر، منعکس شده است. شورای ملی پیشگیری از جرم در فنلاند^۱ مسئول پیشگیری از جرم و نهاد همکاری مرکزی است که در وزارت دادگستری فنلاند تأسیس شده است و به‌عنوان نهاد هماهنگ‌کننده مرکزی، استراتژی‌های ملی را تدوین می‌کند و بر همکاری در سطوح مختلف حکمرانی تأکید دارد.^۲ از منظر حقوق عامه، این ساختار نهادی اطمینان می‌دهد که هیچ بخشی از جامعه از چتر حمایتی دولت خارج نماند و دسترسی برابر به امنیت به‌عنوان یک حق عمومی، برای همه شهروندان تضمین شود. اما اگر این استراتژی‌ها که در قوانین نیز ذکر شده‌اند به‌طور جزئی‌تر مورد بررسی قرار گیرند، می‌توان اهم آن‌ها را تحت دو گروه «پیشگیری از وقوع جرم» و «پیشگیری از تکرار جرم» تحلیل نمود:

۲-۳-۱. پیشگیری اولیه: تحقق حقوق عامه از طریق رفاه اجتماعی (پیشگیری از وقوع جرم)

فنلاند به‌عنوان یکی از کشورهای پیشرو رویکردی نظام‌مند و چندلایه را برای مقابله با ریشه‌های

1. The National Council for Crime Prevention.

2. <https://rikoksentorjunta.fi/en/national-council-for-crime-prevention>.

اجتماعی رفتارهای مجرمانه اتخاذ کرده است. سیستم قانونی فنلاند با تمرکز بر پیشگیری اولیه (قبل از وقوع جرم) سه استراتژی اصلی را در پیش گرفته است: سیستم تأمین اجتماعی جامع، آموزش کیفی و فراگیر و سامان‌دهی بازار کار. این سیاست‌ها با هدف کاهش عوامل خطر اجتماعی-اقتصادی و تقویت عوامل محافظتی طراحی شده‌اند. این رویکرد جامع با مشارکت نهادهای مختلف دولتی، از وزارتخانه‌ها تا شهرداری‌ها، به اجرا درمی‌آید و الگویی موفق از پیشگیری اجتماعی از جرم ارائه می‌دهد. براساس آخرین آماری که وبسایت رسمی آمار و اطلاعات دولت فنلاند در خصوص تغییر نرخ جرایم در سال‌های اخیر ارائه نموده است،^۱ می‌توان این نکته را برداشت کرده که نرخ پایین جرم و جنایت در این کشور در سال‌های اخیر نیز نسبتاً حفظ شده است:

Development of selected offences				
Offences recorded by the police, Finnish Customs and the Finnish Border Guard				
	2020	2021	2022	2023
Offences and infractions total	686 045	501 398	494 737	529 776
Offences against the Criminal Code	543 429	482 593	475 942	511 223

۱-۲-۳. سیستم تأمین اجتماعی جامع و وزارت امور اجتماعی و بهداشت

فنلاند دارای سیستم تأمین اجتماعی است که یک محیط امن را برای همه شهروندان فراهم می‌کند و فقر و نابرابری شدید را کاهش می‌دهد. قانون رفاه اجتماعی^۲ بستری استوار برای خدمات اجتماعی ایجاد می‌کند که از ناامیدی اقتصادی که اغلب منجر به جرم می‌شود جلوگیری می‌کند. این قانون با تعریف رفاه اجتماعی به‌عنوان اقداماتی که «هدف آن ارتقای امنیت اجتماعی و توانایی عملکرد فرد، خانواده و جامعه است»^۳، رویکردی کلی را در پیش می‌گیرد که به عوامل خطر مرتبط با رفتار مجرمانه و مسائل ساختاری که به جرم منجر می‌شوند، توجه دارد و نشان می‌دهد که قانونگذار، امنیت را نه نتیجه‌ای از اقدامات

1. https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_en.html.

2. Sosiaalihuoltolaki, 2014

3. Section 1(1): For the purposes of this Act, 'social welfare' means social services, social assistance, social allowance, social loans and related measures intended to promote and maintain the social security and functional capacity of the individual, the family and the community.

سرکوب‌گرانه، بلکه محصول سیاست‌های پیشگیرانه حاکمیتی می‌داند. قانون به خدمات کلیدی توجه دارد^۱ که این مداخلات به گروه‌های آسیب‌پذیر در معرض خطر جرم‌پذیری توجه دارند. در ادامه تأکید می‌کند که رفاه اجتماعی «عمدتاً باید از طریق اقداماتی اجرا شود که استقلال فردی را تقویت می‌کنند و ابزارهای مالی و سایر امکانات لازم برای زندگی مستقل را فراهم می‌کنند»^۲ تا عوامل خطر مانند محرومیت اقتصادی کاهش یابد. طبق ماده ۳، «وزارت امور اجتماعی و بهداشت مسئول برنامه‌ریزی کلی، هدایت و نظارت بر رفاه اجتماعی است» که این وزارت را به‌عنوان نهاد اصلی سیاست‌گذاری در سطح ملی معرفی می‌کند. بنابراین، نظام تأمین اجتماعی در اینجا نه یک اقدام حمایتی صرف، بلکه ابزار تحقق حق بر معیشت به‌عنوان یکی از حقوق عامه است که با کاهش فقر، به‌طور مستقیم به پیشگیری از جرم منجر می‌شود.

۲-۱-۲. آموزش به‌عنوان پیشگیری و وزارت آموزش و فرهنگ

قانون آموزش پایه فنلاند^۳ چارچوبی جامع ایجاد می‌کند که دسترسی برابر به آموزش با کیفیت، رفاه دانش‌آموزان و ایمنی را در اولویت قرار می‌دهد. این قانون بر توسعه اخلاقی، مسئولیت اجتماعی و محیط یادگیری ایمن^۴ تأکید دارد و ساختارهای پاسخ‌گویی روشنی بین مقامات ملی، شهرداری‌ها و مدارس ایجاد می‌کند تا از حاشیه‌نشینی و طرد اجتماعی جلوگیری شود و به‌عنوان یک سازوکار قدرتمند پیشگیری از جرم عمل می‌کند. ارائه خدمات رفاهی دانش‌آموزان^۵ با خدمات‌رسانی در حوزه سلامت روانی و جسمی و چارچوب انضباطی متعادل^۶ نیز با تمرکز بر پیامدهای متناسب و حفظ تداوم آموزشی، حتی در دوره‌های تعلیق، از طرد دانش‌آموزان جلوگیری می‌کند. این عناصر با هم چارچوبی جامع ایجاد می‌کنند که به عوامل خطر متعدد جرم‌زایی پرداخته و از طریق آموزش، حمایت و شمول اجتماعی، عوامل محافظتی را تقویت می‌کنند. طبق قانون آموزش پایه فنلاند، نهاد اصلی سیاست‌گذاری دولت (از طریق وزارت آموزش و فرهنگ) است، در حالی که هیئت ملی آموزش نهاد اصلی اجرایی محسوب می‌شود.^۷ در این چارچوب، حق بر آموزش به‌مثابه یک حق عمومی، نه‌تنها به توسعه فردی، بلکه به انسجام اجتماعی و پیشگیری از طردشدن افراد کمک کرده و یکی از مؤثرترین سازوکارهای پیشگیری اولیه محسوب می‌شود.

1. Section 17(1) (7).
2. Section 39(1).
3. Perusopetuslaki, 1998.
4. Section (29).
5. Section (31a).
6. Sections (35) and (36).
7. Section 4(1).

۳-۲-۱. سامان‌دهی بازار کار و وزارت کار و اقتصاد

نظام حقوقی فنلاند دولت را نه صرفاً مجری قانون، بلکه ضامن فعال رفاه و امنیت جامعه تعریف می‌کند. فنلاند سیاست‌های فعال بازار کار را برای جلوگیری از بیکاری و طرد اجتماعی، به‌ویژه در میان جوانان، اجرا می‌کند. قانون استخدام عمومی و خدمات تجاری^۱ برنامه‌هایی را ایجاد می‌کند که به جوانان کمک می‌کند تا با موفقیت به نیروی کار انتقال یابند. این سیاست با عنایت به ارتباط بیکاری با جرم، با اطمینان از حفظ نقش‌های اجتماعی مشروع و منابع درآمدی جوانان از ایجاد زمینه‌های مجرمانه جلوگیری می‌کند. پیشگیری اجتماعی از جرم از طریق رویکردهای استخدامی مستلزم کاهش عوامل خطر اجتماعی-اقتصادی و ارتقای عوامل محافظتی است. قانون خدمات استخدامی و تجاری عمومی فنلاند^۲ با هدف دستیابی به رشد اقتصادی و اشتغال کامل، به کاهش جرم با فراهم‌آوردن فرصت‌های شغلی کمک می‌کند. خدمات استخدامی و تجاری عمومی^۳ و همچنین خدمات ویژه به افراد در موقعیت‌های ضعیف در بازار کار ارائه می‌شود تا همه شانس استخدام داشته باشند^۴ و به کاهش جرم از طریق فراهم‌کردن فرصت‌های برابر برای همه افراد کمک شود. این استراتژی‌های متمرکز بر اشتغال در قانون خدمات استخدامی و تجاری عمومی فنلاند، به‌عنوان سازوکارهای مهمی برای پیشگیری اجتماعی از جرم با ارتقای ثبات اقتصادی، ترویج فراگیری امکانات اجتماعی و کاهش عوامل خطر مرتبط با رفتار مجرمانه عمل می‌کنند. طبق این قانون، وزارت کار و اقتصاد نهاد اصلی سیاست‌گذاری است و دفتر توسعه اشتغال و اقتصاد، مرکز خدمات مشتریان اداره توسعه اشتغال و اقتصاد و مرکز توسعه اقتصادی، حمل‌ونقل و محیط‌زیست خدمات استخدامی و تجاری عمومی را مطابق با این قانون ارائه می‌دهند. بدین ترتیب، سیاست‌های فعال بازار کار، فراتر از یک اقدام اقتصادی، در حال تحقق حق بر اشتغال به‌عنوان یکی از مصادیق حقوق عامه هستند که با فراهم‌آوردن جایگاه اجتماعی مشروع برای افراد، زمینه‌های اصلی شکل‌گیری بزهکاری را از میان برمی‌دارد.

۳-۲-۲. پیشگیری ثانویه: بازپذیری اجتماعی و حقوق شهروندی (پیشگیری از تکرار جرم)

فنلاند با پیاده‌سازی یک مدل منحصربه‌فرد در قالب قانون زندان،^۵ پارادایم نوینی را در مدیریت نظام کیفری معرفی کرده که توانسته است به‌طور قابل‌توجهی نرخ بازگشت به جرم را کاهش دهد. این

1. Laki julkisesta työvoima-ja yrityspalvelusta, 2012

2. Section 1(1).

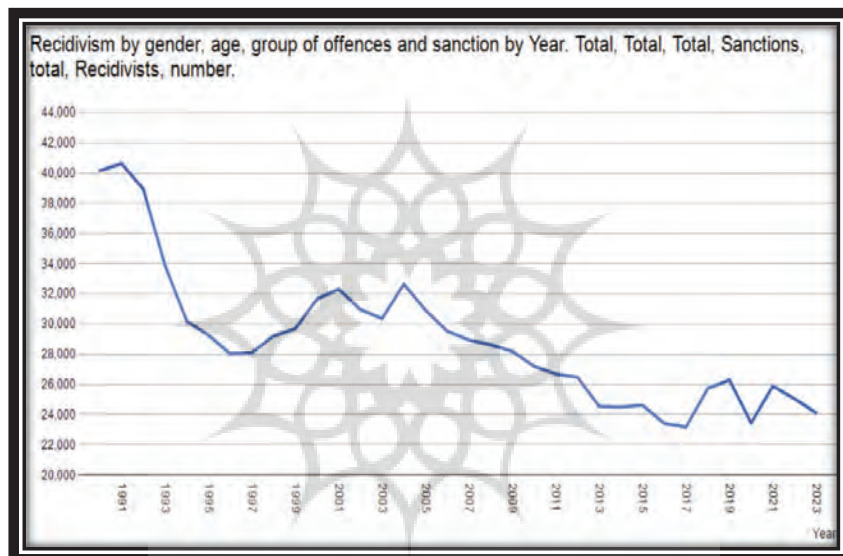
3. Section 2(2).

4. Section 5(1).

5. Section 2(1).

6. Vankeuslaki, 2005.

قانون برپایه فلسفه‌ای انسان‌محور بنا شده که زندانی را نه به‌عنوان عنصری مجزا از جامعه، بلکه به‌مثابه شهروندی می‌بیند که نیازمند حمایت و توانمندسازی برای بازگشت موفق به زندگی اجتماعی است. موفقیت این رویکرد در آمار رسمی درخصوص تکرار جرم که توسط دولت منتظر شده است قابل مشاهده است و نشان می‌دهد که تکرار جرم در سال‌های اخیر به شکل قابل‌توجهی با کاهش مواجهه بوده است.^۱ کاهش معنادار تکرار جرم در آمار رسمی، اثر محافظتی مستقیم بر حقوق عامه دارد با قطع چرخه تکرار جرم، بار نظام عدالت کیفری نیز کاهش می‌یابد و منابع به پیشگیری و خدمات حمایتی هدایت می‌شوند.

قانون زندان فنلاند، چارچوبی جامع برای کاهش تکرار جرم طراحی کرده است. محور اصلی این قانون، آماده‌سازی زندانیان برای بازگشت موفق به جامعه از طریق تقویت مهارت‌های مدیریت زندگی و سازگاری اجتماعی است.^۲ براساس این قانون، محیط زندان باید تا حد امکان با استانداردهای زندگی در جامعه مطابقت داشته باشد تا از پدیده «نهادی‌سازی» که مانع سازگاری مجدد زندانیان با جامعه می‌شود، جلوگیری کند.^۳ قانون زندان فنلاند با انسان‌محورکردن اجرای مجازات و هم‌راستاکردن آن با بازگشت امن و پایدار محکومان به جامعه، هزینه‌های اجتماعی جرم را کاهش داده و امنیت عمومی را

1. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/en/StatFin/StatFin__syytr/statfin_syytr_pxt_12d2.px/chart/chartViewColumn/.

2. (Section 2).

3. (Section 3).

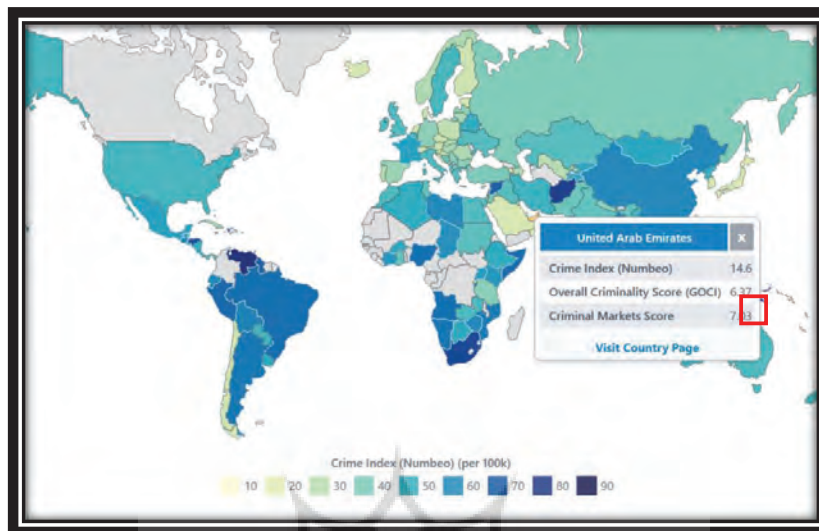
به‌عنوان یک کالای عمومی تقویت می‌کند. این قانون، با ایجاد انعطاف‌پذیری در مجازات از فروپاشی ساختارهای حمایتی زندانی مانند شغل و خانواده که نقش مهمی در پیشگیری از تکرار جرم دارند، جلوگیری می‌نماید. این رویکرد جامع و انسان‌محور، فنلاند را به یکی از موفق‌ترین کشورها در زمینه کاهش نرخ تکرار جرم و بازاجتماعی‌پذیری زندانیان تبدیل کرده است. مطابق با این قانون، وزارت دادگستری و سازمان مجازات کیفری که ذیل وزارت دادگستری است،^۱ مسئول سیاست‌گذاری و اجرای این قانون هستند. با کاهش بازگشت به جرم، بزه‌دیدگی ثانویه کمتر می‌شود، اعتماد عمومی به عدالت کیفری افزایش می‌یابد، و منابع حاکمیتی به پیشگیری و خدمات حمایتی کارآمدتر تخصیص می‌یابد که این امر به‌طور مستقیم به افزایش حفاظت از حقوق عامه می‌انجامد. در رویکرد فنلاندی که ارتکاب جرم، حقوق شهروندی فرد را به‌طور کامل سلب نمی‌کند و دولت همچنان مکلف به پاسداری از حق بر کرامت انسانی و حق بازگشت به جامعه برای تمام شهروندان، از جمله محکومان، است. این نگاه، بازپذیری اجتماعی را از یک سیاست کیفری به یکی از تکالیف دولت در حوزه حقوق عامه ارتقا می‌دهد و نشان می‌دهد که صیانت از حقوق عامه حتی در مرحله پس از وقوع جرم نیز ادامه دارد.

۴. امارات متحده عربی؛ رویکرد پیشگیری وضعی از جرم مبتنی بر فناوری و حکمرانی هوشمند

امارات متحده عربی (UAE) به‌عنوان مطالعه موردی جذاب در زمینه پیشگیری مؤثر از جرم شناخته می‌شود و قابل توجه است که نرخ جرم و جنایت در امارات متحده عربی به‌طور مداوم در میان پایین‌ترین نرخ‌های جهان قرار دارد که این امر در آمارهای بین‌المللی نیز قابل مشاهده است.^۲ سیستم حقوقی امارات به‌عنوان ترکیبی منحصربه‌فرد از عناصر قانون شریعت اسلامی، سنت‌های حقوق مدنی و تأثیرات حقوق کامن لا عمل می‌کند. (Aly Khedr, 2010: 5) امارات متحده عربی در چارچوب نظام حقوقی خود، پیشگیری از جرم را به‌مثابه یک مسئولیت حاکمیتی در راستای تأمین امنیت عمومی تلقی می‌کند که با رویکرد تمرکزگرا و اقتدارگرایانه در این زمینه به شکلی موفق عمل نموده است. این رویکرد تمرکزگرا، یک انتخاب آگاهانه در نظام حقوق عمومی امارات را به نمایش می‌گذارد که در آن، دولت به‌عنوان تأمین‌کننده اصلی و تقریباً انحصاری امنیت، نقش محوری ایفا می‌کند. برخلاف مدل مشارکتی ژاپن یا مدل رفاه‌محور فنلاند، در اینجا شهروندان بیشتر به‌عنوان دریافت‌کنندگان خدمات امنیتی در نظر گرفته می‌شوند تا مشارکت‌کنندگان فعال در تولید آن. این مدل، هرچند در کاهش نرخ جرم کارآمد بوده، اما پرسش‌های بنیادینی را در خصوص حدود اختیارات دولت و مرزهای نظارت بر شهروندان مطرح می‌سازد.

1. (Section 1).

2. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/crime-rate-by-country>.

همچنین بررسی‌های نظرسنجی‌های عمومی که از سال ۲۰۱۵ در ابوظبی انجام شده است، به‌طور مداوم دریافت می‌شود که «احساس ایمنی» افراد بیش از ۹۰ درصد است. (Jacqueline, 2025: 1) امارات متحده عربی در پیشگیری از جرم بسیار موفق بوده و این موفقیت ناشی از رویکردی چندوجهی است که فناوری‌های نوین نظارتی با هوش مصنوعی، طراحی محیطی مبتنی بر اصول پیشگیری از جرم و راهبردهای تقویت انسجام اجتماعی را درهم آمیخته است. اجرای سیستم‌های نظارتی پیشرفته، طراحی شهری هوشمندانه و برنامه‌های ادغام فرهنگی، محیطی امن و بازدارنده در برابر جرم ایجاد کرده است. (Halford, 2024: 13) باتوجه به رویکردها و سیاست‌های امارات در پیشگیری از جرم، می‌توان بیان نمود که امارات در پیشگیری وضعی از جرم بسیار موفق عمل نموده است و به همین علت گزینه ایده‌آلی برای پژوهش درخصوص این رویکرد به پیشگیری از جرم است.

۱-۴. چارچوب نظری پیشگیری وضعی از جرم^۱

پیشگیری وضعی را اقدام پیشگیرانه معطوف به اوضاع و احوالی که جرایم ممکن است در آن وضع به وقوع بپیوندد تعریف می‌کنند؛ (Cusson, 1994: 8) این رویکرد از طریق کاهش فرصت‌ها، افزایش خطر دستگیری و به حداقل رساندن منافع، از جمله از طریق طراحی محیطی و با ارائه کمک و اطلاعات به قربانیان بالقوه و بالفعل کمک می‌کنند. (UNODC, 2010: 14) در پیشگیری وضعی جرم اندیشه اساسی این است که گذار به عمل مجرمانه نه فقط به انگیزه‌های مجرم بستگی دارد بلکه به

1. Situational crime prevention.

خصوصیات وضعی، شرایط موضعی و شرایط موجود در اوضاع و احوال قبل از جرم بستگی دارد و هدف چیره شدن به اوضاع قبل از جرم که فرد را در آستانه جرمی قرار داده است. در این نوع پیشگیری، وضعی دو اقدام اساسی می‌توان انجام داد کاهش وضعیت‌های جرم‌زا یا وضعیت‌های موجود در آستانه ارتکاب جرم؛ یا وضعیت‌هایی که زمینه ارتکاب جرم را فراهم می‌کند و افزایش خطر دستگیری مجرم یا بالابردن هزینه کیفری ارتکاب جرم برای مجرم. (نجنفی ابرندآبادی، ۱۳۹۲: ۷۵۱-۷۷۸) مبانی نظری این رویکرد چند وجهی است و برگرفته از چندین نظریه و دیدگاه جرم‌شناسی است که از جمله آن می‌توان به سه مورد اشاره نمود:

۱. دیدگاه انتخاب عقلانی^۱: این دیدگاه بیان می‌کند که مجرمان براساس تحلیل سود و زیان تصمیم می‌گیرند و خطرات و مزایای ارتکاب جرم را سبک و سنگین می‌کنند و اگر تلاش لازم برای ارتکاب جرم افزایش یابد یا پاداش‌های بالقوه کاهش پیدا کند، احتمال وقوع جرم کاهش خواهد یافت. (Sidebottom, 2017)

۲. رویکرد فعالیت روزمره^۲: رویکرد فعالیت روزمره بر شرایطی تمرکز دارد که وقوع جرم را ممکن می‌سازد. این رویکرد بر همگرایی سه عامل تأکید می‌کند: مجرم دارای انگیزه، هدف مناسب و فقدان بازدارندگی قدرتمند (Smith, 2012) که با از بین بردن عواملی که وقوع جرم را ممکن می‌سازد، می‌توان از وقوع جرم پیشگیری کرد.

۳. نظریه الگوی جرم^۳: نظریه الگوی جرم بررسی می‌کند که چگونه جرائم در زمان و مکان توزیع می‌شوند و به شناسایی الگوها و نقاط بحرانی مرتبط کمک می‌کند تا اقدام متناسب با آن‌ها به صورت مؤثرتری انجام شود. (Laycock, 2017)

۲-۴. استراتژی‌های امارات برای پیشگیری وضعی و توزیع مسئولیت‌های حاکمیتی

امارات متحده عربی به عنوان یکی از پیشگامان منطقه خاورمیانه در زمینه امنیت شهری، استراتژی‌های نوآورانه‌ای را برای پیشگیری وضعی از جرم به کار گرفته است و کارآمد بودن آن را در کنترل و حتی کاهش نرخ جرایم ثابت نموده است؛ نمودار زیر آمار رسمی پلیس امارات از سال ۲۰۱۷ تا سال ۲۰۲۴ در خصوص آمار جرایم در چند سال اخیر است که در مجموع، روند کاهشی آن قابل مشاهده است:^۴

1. Rational Choice Perspective (RCP).

2. Routine Activity Approach (RAA).

3. Crime Pattern Theory (CPT).

4. <https://www.dubaipolice.gov.ae/wps/portal/home/opendata/majorcrimestatistics>

Major Crime Statistics - Per hundred thousand people								
Major Crimes	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Willful Murder	0.3	0.1	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.2
Aggravated Assault	1.2	1.4	1.2	2.0	1.7	2.0	1.7	1.5
Rape	0.2	0.0	0.3	0.3	0.3	0.4	0.3	0.2
Robbery	2.1	1.6	2.9	2.3	1.6	3.1	1.5	4.5
Theft	12.6	13	9.1	7.7	8.2	9.9	6.5	7.6
Abduction	0.1	0.1	0.1	0.3	0.6	1.3	0.6	0.7
Grand Auto Theft	1.7	1.8	1.8	2.0	1.2	3.2	1.3	1.7
Burglary	3.9	3	2.5	3.9	6.2	5.0	4.6	4.3
Drugs	14.3	12.1	14.3	12.3	9.3	8.4	7.6	10.7
Human Trafficking	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Total	36.4	33.4	32.5	31.2	29.4	33.7	24.6	31.4

بخش آتی به سه استراتژی اصلی امارات در این زمینه می‌پردازد: نخست، بهره‌گیری از فناوری نظارتی و شبکه جامع دوربین‌های مداربسته؛ دوم، هوشمندسازی خدمات امنیتی از طریق ایستگاه‌های پلیس هوشمند و سوم، طراحی امن محیط با استفاده از اصول CPTED (پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی) که در قوانین کشور امارات از مبانی قانونی کافی برخوردار است.

تحلیل این استراتژی‌ها نشان می‌دهد که امارات رویکردی چندجانبه و مبتنی بر فناوری را برای پیشگیری از جرم اتخاذ کرده است. استراتژی‌های امارات در پیشگیری وضعی نمونه‌ای از اعمال مسئولیت‌های حاکمیتی است که در آن مسئولیت‌های روشنی را در سطوح حکمرانی مختلف ایجاد می‌کند، به‌گونه‌ای که وزارت امور داخله در سطح فدرال سیاست‌گذاری می‌کند، پلیس ملی اجرا و نظارت می‌نماید و شهرداری‌ها مسئولیت پیاده‌سازی محلی را برعهده دارند.

۴-۲-۱. فناوری نظارتی و نقش پلیس ملی در حفظ حقوق عامه

امارات متحده عربی برای حمایت از اجرای فناوری‌های نظارتی و دوربین‌های مداربسته،^۱ یک محیط قانونی و نظارتی قوی ایجاد کرده است. این کشور قوانین و مقررات سایبری سخت‌گیرانه‌ای را

/lut/p/z0/04_Sj9CPyKssy0xPLMnMz0vMAfIjo8zi_T29HQ2NvA18_V2NzQwCA_y9Ayy83Y3cvcz0g1Pz9AuyHRUBB3FbHA!!/

1. Comprehensive CCTV Network Implementation.

برای تضمین امنیت و حریم خصوصی شهروندان خود در هنگام استفاده از این فناوری ها وضع کرده است (Al-Mahasneh, 2024: 4) و از همین رو نمونه‌ای از حفظ حقوق عامه از طریق ایجاد تعادل میان امنیت عمومی و حقوق شهروندان است. این قوانین برای رسیدگی به تهدیدات سایبری فزاینده و اطمینان از استفاده مسئولانه و مؤثر از سیستم‌های نظارتی طراحی شده‌اند. به‌طور مثال قانون استانداردهای نظارت بر اماکن تجاری^۱ به‌طور جامع بر استفاده از سیستم‌های مدار بسته (CCTV) در اماکن دارای مجوز در امارات متحده عربی تأکید دارند.^۲ همچنین سیستم چشم شاهین ابوظبی که در سال ۲۰۱۶ توسط مرکز نظارت و کنترل ابوظبی (ADCC) راه‌اندازی شد، اکنون بخشی از بخش شهر امن در پلیس ابوظبی است. این سیستم هزاران دوربین را در سراسر امارات با قابلیت‌های تحلیلی پیشرفته ادغام می‌کند.^۳ این قوانین بر جنبه‌های عملیاتی سیستم تأکید دارند تا اطمینان حاصل کند که سیستم به‌طور مداوم و مؤثر کار می‌کند و به‌طور پیوسته به پیشگیری از جرم کمک می‌رساند.^۴ مطابق با قانون مذکور، وزارت امور داخله مسئول سیاست‌گذاری و پلیس امارات مسئول اجرا و نظارت بر اجرای این استراتژی است.^۵ اگرچه چالش اصلی در حقوق عمومی این است که سازوکارهای نظارتی و پاسخ‌گویی برای استفاده از این حجم عظیم داده‌های جمع‌آوری‌شده چیست؟ آیا شهروندان حق دسترسی به اطلاعات جمع‌آوری‌شده از خود را دارند؟ و کدام نهاد مستقل بر عملکرد نهادهای امنیتی در استفاده از این فناوری‌ها نظارت می‌کند؟ فقدان پاسخ‌های شفاف به این پرسش‌ها می‌تواند حق بر امنیت را به بهایی گزاف برای حق بر حریم خصوصی تأمین کند.

۲-۴. خدمات امنیتی هوشمند و گسترش دسترسی عمومی

امارات متحده عربی در ادغام فناوری هوشمند در استراتژی‌های پلیسی خود، به‌ویژه از طریق اجرای ایستگاه‌های پلیس هوشمند (SPS)^۶ با بهره‌گیری از ابزارهای فناوری هوش مصنوعی در خط مقدم بوده است؛ مطابق گزارش پلیس دبی، این ایستگاه‌های پلیس، بدون حضور فرد انسانی است که به‌صورت ۲۴ ساعته فعالیت می‌کنند و بیش از ۶۰ سرویس را مانند گزارش جنایت، گواهینامه، ترافیک

1. The Standards for the Regulations Regarding Licensing and Monitoring of Exchange Business, 2021: <https://rulebook.centralbank.ae/en/rulebook/134-cctv>.

2. 13.4.1.

3. Abu Dhabi Police General Headquarters official portal:

<https://www.adpolice.gov.ae/en/strategic/Pages/safecity.aspx>

4. 13.4.5.

5. "All licensed premises must be continuously monitored by CCTV cameras, and the system and cameras must comply with the requirements of the police and competent authorities of each emirate. This ensures that surveillance systems meet the necessary standards for effectiveness in crime prevention."

6. Smart police station.

و... بدون دخالت انسانی ارائه می‌دهند. این ایستگاه‌ها با حفظ حضور پلیس حتی در مناطقی با پوشش سنتی محدود، فرصت‌های جرم را کاهش می‌دهند.^۱ رویکرد امارات متحده عربی به پلیس هوشمند شامل استفاده از سیستم‌های فیزیکی-سایبری، هوش مصنوعی و اینترنت اشیا (IoT) است.^۲ مقررات تضمین اطلاعات امارات متحده عربی^۳ به‌طور قابل توجهی به پلیس هوشمند در دبی کمک می‌کند، زیرا این مقررات بستر امنیتی لازم برای عملکرد مؤثر و ایمن پلیس هوشمند را فراهم می‌سازد و به حفظ امنیت و حریم خصوصی در عین استفاده از فناوری‌های پیشرفته کمک می‌کند. مطابق با قانون اجرا و نظارت بر عملکرد این رویکرد با پلیس ملی است.^۴

۳-۲-۴. طراحی امن محیط و مسئولیت شهرداری‌ها

اصول طراحی محیطی^۵ (CPTED) یک استراتژی است که هدف آن کاهش جرم از طریق طراحی و مدیریت محیط ساخته شده^۶ است. اصول کلیدی آن عبارتند از الف: نظارت طبیعی: (افزایش دید برای جلوگیری از فعالیت‌های مجرمانه)، ب: تقویت سرزمینی: (استفاده از طرح‌های فیزیکی برای بیان مالکیت و جلوگیری از مزاحمان)، ج: کنترل دسترسی: (محدود کردن دسترسی به اهداف بالقوه) و د: نگهداری: (اطمینان از اینکه محیط‌ها به خوبی نگهداری می‌شوند تا نشان‌دهنده مالکیت فعال و جلوگیری از جرم باشد). (Crowe, 2013: 5-9) امارات متحده عربی چندین قانون و برنامه را اجرا می‌کند که شامل اصول طراحی محیطی برای پیشگیری از جرم می‌شود که از آن جمله می‌توان به قانون شماره ۱۶ سال ۲۰۲۳ در مورد برنامه‌ریزی شهری در امارت دبی^۷ اشاره نمود که با ایجاد یک چارچوب قانونی برای برنامه‌ریزی شهری، به‌طور غیرمستقیم اما مؤثر به پیشگیری از جرم از طریق طراحی

1. https://www.dubaipolice.gov.ae/wps/portal/home/mediacenter/news/newsdetails/a695/lut/p/z0/hc8xb8IwEAXg38LAAaNmhbUTGCKkBoqSqEG3qjTLOF444ZxM70Pz7hk5tGTq-p9PTd1zyiktSZ9yrgJaUGfObjOunVZ5Gs1wU8_tyLp6X6VKUqzzKyohvgPiay19HSZyI9HH7stkuCiGyu-sKfpxOMuVSWwrwGXjV9DuFzhrUUKtuKn7kqWjRazBGEdje1wbp6K8loQ_dwLrt254wDKyBMxjrWqDAXGebXgd_w7kxj5xZVyyKPZdOhQNDere8UnHy8K8U6K8UGIRMjwAYnyC4jNDvJXfMXpncDZd0MvkC-XNGGA!!/?lang=ar

2. von Lucke, J., Borderlines for smart police work, CEUR Workshop Proceedings, 2020.

3. 'UAE Information Assurance Regulation', Telecommunications and Digital Government Regulatory Authority, 2020.

4. "These police stations operate without human presence, functioning 24 hours a day and offering more than 60 services such as crime reporting, licensing, traffic services, etc. without human intervention. These stations reduce crime opportunities by maintaining police presence even in areas with limited traditional coverage."

5. Prevention Through Environmental Design.

6. Environmental Design Regulations.

7. Law No. 16 of 2023 Concerning Urban Planning in the Emirate of Dubai.

محیطی کمک می‌کند و با تأکید بر تضمین ایمنی و امنیت جامعه به‌عنوان یکی از اهداف کلیدی برنامه‌ریزی شهری، به صراحت پیشگیری از جرم را در اولویت‌های توسعه شهری قرار می‌دهد.^۱ ماده ۱۶ با الزام به هماهنگی با شهرداری دبی در مورد دستورالعمل‌های برنامه‌ریزی شهری قبل از تصویب، زمینه را برای اعمال اصول پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED) در طرح‌های شهری فراهم می‌کند.^۲ این هماهنگی تضمین می‌کند که ملاحظات امنیتی در مراحل اولیه برنامه‌ریزی لحاظ شوند. همچنین با اعطای اختیار به شهرداری دبی برای افزودن الزامات اضافی در مجوزهای طرح جامع و برنامه‌ریزی، انعطاف‌پذیری لازم برای اعمال تدابیر خاص پیشگیری از جرم در پروژه‌های توسعه شهری را ایجاد می‌کند.^۳ همچنین طرح جامع شهری دبی ۲۰۴۰^۴ به‌عنوان سند بالادستی برنامه‌ریزی شهری رویکردی جامع به توسعه شهری ارائه می‌دهد که به نوعی شامل ملاحظات ایمنی و امنیتی از طریق طراحی محیطی است، هرچند جزئیات CPTED به صراحت در قانون ذکر نشده است. مطابق با قانون مذکور، شهرداری‌ها با داشتن اختیارات کافی و مناسب، مسئول پیاده‌سازی این طرح هستند.^۵ نقش شهرداری‌ها در امارات تحلی عملی اصل توزیع مسئولیت‌های حاکمیتی است؛ چرا که شهرداری‌ها با داشتن اختیارات کافی و مناسب، مسئول پیاده‌سازی طرح‌های امنیتی محیطی هستند و این امر نشان‌دهنده اهتمام نظام فدرال به تحقق حقوق عامه در سطح محلی است. اگرچه مرز باریکی میان افزایش امنیت و ایجاد فضاهای عمومی کنترل‌شده وجود دارد که می‌تواند به‌طور غیرمستقیم بر آزادی‌های فردی و حق استفاده همگانی از فضاهای شهری تأثیر بگذارد. تضمین اینکه این اصول به ابزاری برای طرد اجتماعی گروه‌های خاصی از جامعه تبدیل نشوند، یکی از تکالیف اصلی شهرداری‌ها در چارچوب حقوق عامه است.

نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تبیین این مسئله آغاز شد که الگوهای متفاوت پیشگیری از جرم چگونه از طریق سازوکارهای حقوقی و نهادی به تحقق و احیای حقوق عامه، به‌ویژه حق بر امنیت، می‌انجامند. در چارچوبی حقوق عمومی، پیشگیری از جرم زمانی مصداقی از حقوق عامه است که نه فقط به کاهش بزه منجر شود، بلکه از مسیر حقوقی درست و تحت ترتیبات نهادی پاسخ‌گو پیش برود. بنابراین سیاست پیشگیری از جرم، اگر درست طراحی و اجرا شود، نه صرفاً تدبیر انتظامی که ابزار تحقق حقوق

1. Article 4(1).

2. Article 16.

3. Article 18.

4. The Dubai 2040 Urban Master Plan.

5. Article 16.

عامه است. تحلیل تطبیقی نشان داد که گرچه مسیرهای سه کشور مورد مطالعه متفاوت است (از حاکمیت مشارکتی ژاپن و دولت رفاه فنلاند تا حکمرانی فناورانه امارات) اما وجه مشترک همه آن‌ها، استفاده از ابزارهای بنیادین حقوق عمومی، یعنی قانونگذاری برای تعریف مسئولیت‌ها و نهادسازی برای توزیع صلاحیت‌ها، جهت اجرای تکلیف حاکمیتی خود در تأمین امنیت بوده است. درواقع، هر سه الگو، فارغ از مبنای فلسفی خود، پیشگیری از جرم را نه یک تدبیر صرفاً انتظامی، بلکه یک تکلیف حقوقی و حاکمیتی تلقی کرده‌اند که مستلزم ایجاد چارچوب‌های قانونی شفاف و ساختارهای اجرایی پاسخ‌گو است. این یافته، فرضیه اصلی پژوهش را به صورت مستدل تأیید می‌کند که موفقیت سیاست‌های پیشگیری از جرم و تضمین حقوق عامه، چه از طریق تفویض صلاحیت قانونی به نهادهای محلی در ژاپن، چه از مسیر هماهنگی بین بخشی وزارتخانه‌ها در دولت رفاه فنلاند، و چه با تقسیم کار میان نهادهای فناورمحور در امارات، بیش از آنکه به فلسفه رویکردها (جامعه‌محور، اجتماعی یا وضعی) وابسته باشد، به انسجام چارچوب‌های قانونی و کارآمدی ساختارهای نهادی بستگی دارد و وجود یک ساختار حقوقی و نهادی پاسخ‌گو که بتواند میان اقتدار دولت و حقوق شهروندان توازن مشخص برقرار سازد، شرط لازم برای تحقق امنیت به مثابه یک حق عمومی است. نوآوری و اهمیت نظری این پژوهش، در خارج کردن بحث پیشگیری از جرم از انحصار رشته جرم‌شناسی و بازتعریف آن به عنوان یک کارویژه حقوق عمومی است. این پژوهش نشان داد که پیشگیری از جرم، ابزار اعمال حاکمیت و یکی از جلوه‌های عملی رابطه دولت، شهروند است که تحلیل آن باید با مفاهیم و منطق حقوق عمومی صورت گیرد. ازاین منظر، انتخاب میان رویکرد مشارکتی، رفاهی یا فناورانه، صرفاً یک انتخاب تکنیکی نیست، بلکه بیانگر نوع نگاه نظام حقوقی به مفاهیمی چون حدود اختیارات دولت، نقش شهروندان و تعادل میان امنیت و آزادی است. مدعی پژوهش فقط نظری نیست؛ بلکه طراحی نهادها، توزیع صلاحیت بین سطوح ملی و محلی و سازوکارهای هماهنگی بین نهادی که در سیاست‌های پیشگیری از جرم اتخاذ می‌شود، می‌تواند به صورت عملیاتی و با حفظ پاسخ‌گویی به صیانت از حقوق عامه منجر شود. بر این مبنای طراحی نهادی و شفاف‌سازی تقسیم کار و طرق هماهنگی میان سطح ملی و محلی و همچنین تقویت زیرساخت‌های قانونی مشارکت جامعه و محلات، تعبیه مداخلات رفاهی به عنوان ستون‌های پیشگیری اولیه و تثبیت بازپذیری اجتماعی در پیشگیری ثانویه و طراحی محیطی در چارچوب اصول تناسب و ضرورت ضمن سیاست‌های پیشگیری از جرم، امکان تحقق هر چه بهتر حقوق عامه را فراهم می‌سازد. در این راستا، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مستقلی درخصوص امکان استفاده از این مدل‌ها در نظام

حقوقی ایران انجام شود تا با شناسایی فرصت‌های بالقوه برای بهبود کارآمدی رویه‌ها و نهادهای حقوقی، زمینه‌ساز اصلاحات مرتبط مبتنی بر شواهد علمی باشند.

پروژه‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

منابع فارسی

- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- دستورالعمل نظارت و پیگیری حقوق عامه ۱۳۹۷.

کتاب‌ها

- صفاری، علی (۱۳۹۰)، **مقدمات ضروری پیشگیری از جرم**، در: مجموعه مقالات همایش علمی-کاربردی پیشگیری از جرم قوه قضائیه، جلد دوم، چاپ نخست، مشهد: انتشارات دادگستری کل استان خراسان رضوی.
- عالی، حامد و همکاران (۱۴۰۲)، **بایسته‌های تقنینی حقوق عامه**، تهران: پژوهشگاه قوه قضائیه.
- جندلی، منون (۱۴۰۲)، **درآمدی بر پیشگیری از بزهکاری**، ترجمه شهرام ابراهیمی، تهران: نشر میزان.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۹۲)، **دایره‌المعارف علوم جنایی (جلد ۱)**، تهران: نشر میزان.

مقاله‌ها

- اسماعیلی، محمد (۱۳۹۶)، «عدالت پیشگیرنده: مهار جرم در بستر نظام حقوقی، مطالعات حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دوره ۴، شماره ۲.
- بن، پیر (۱۳۸۴)، «اساسی‌سازی حقوق اسپانیا (تأثیر قانون اساسی بر حقوق اسپانیا)»، ترجمه جواد تقی‌زاده، **مجله حقوق اساسی**، شماره ۵.
- قصری، اسدالله؛ آقادی، محمد مهرداد (۱۴۰۱)، «حقوق عامه و انتقال عمومی»، **فصلنامه علمی آراء**، دوره ۵.
- کبگانی، محمدحسن؛ منصوریان، مصطفی؛ افشاری، فاطمه (۱۴۰۲)، «واکاوی مفهومی احیای حقوق عامه با مطالعه تطبیقی دعاوی منفعت عمومی»، **پژوهش‌نامه حقوق اسلامی**، شماره ۶۰.
- منصوریان، مصطفی (۱۴۰۳)، «حقوق عامه» به مثابه حقوق فرافردی؛ تأملی معناشناسانه در بند «۲» اصل ۱۵۶ قانون اساسی»، **میزان حقوق عامه**، دوره ۱، شماره ۲.
- نیازپور، امیرحسین (۱۳۹۳)، «اساسی‌سازی حقوق پیشگیری از جرم در ایران»، **پژوهش حقوق کیفری**، سال دوم، شماره ۶.
- قانون اساسی ژاپن، ترجمه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۹۷)، **تقریرات درس جرم‌شناسی نظری (دکتری)**، دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس، قابل دسترسی در lawstf.ir.

Latin Sources

Books, Reports & Chapters

- Action Plan to Create A Crime-Resistant Society (2003), **Action Plan to Create A Crime-Resistant Society To Re-establish Japan as "The Safest Country in the World"** (Tentative Translation), Edited by Police Policy Research Center National Police Academy of Japan.
- Crowe, T.D., Fennelly, L.J. (2013), **Crime Prevention Through Environmental Design**, Butterworth-Heinemann.

- Cusson, M. et al (1994), **La planification et l'évaluation de projets en prévention du crime**, Université de Montréal, Ecole de Criminologie.
- Hughes, Gordon (1998), **Understanding Crime Prevention**, Open University Press.
- Laycock, G. (2017), Crime science, in: **The Routledge Companion to Criminological Theory and Concepts**.
- Lindström, Dag (2008), Homicide in scandinavia: Long-term trends and their interpretations, in: **Violence in Europe: Historical and Contemporary Perspectives**.
- National Police Agency (2005), **Japanese Community Police and Police Box System**, Tokyo: National Police Agency.
- National Police Agency (2018), **White Paper on Policing**, Tokyo: National Police Agency.
- Pekkanen, R. (2006), **Japan's Dual Civil Society: Members without Advocates**, Stanford University Press.
- Putnam, R.D. (2000), **Bowling Alone: the Collapse and Revival of American Community**, Simon & Schuster.
- Sidebottom, A., Tilley, N. (2017), Situational crime prevention and offender decision making, in: **The Oxford Handbook of Offender Decision Making**.
- Smith, M.J., Clarke, R.V. (2012), Situational Crime Prevention: Classifying Techniques Using "Good Enough" Theory, in: **The Oxford Handbook of Crime Prevention**.
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (2010), **Handbook on the Crime Prevention Guidelines**, Vienna.

Articles

- Al-Mahasneh, A., Al-Raggad, M., Albalawee, N., Heilat, O.A. (2024), «Electronic Monitoring as an Alternative to Deprivation of Liberty in Jordanian and Emirati Law», **Pakistan Journal of Criminology**, Vol 4.
- Crohen, M.D & Messi, J. L (1980), «Preventive Social Controls and Delinquent Behaviors», **Journal of Sociology**, France.
- Halford, Eric (2024), «What Makes the United Arab Emirates Safe: A Call for Increased Criminological Examination», **Educational Administration Theory and Practice journal**, Vol 30, Issue 4.
- Hino, K., Schneider, R.H, «Planning for Crime Prevention in Japan», **Built Environment Volume**, Vol 39, Issue 1.
- Kettunen, Pauli (2001), «The Nordic Welfare State in Finland», **Scandinavian Journal of History**, Vol 26, Issue 3.
- Nubani, L., Fierke-Gmazel, H., Madill, H., & De Biasi, A. (2023), «Community Engagement in Crime Reduction Strategies: A Tale of Three Cities», **Journal of Participatory Research Methods**, Vol 4, Issue 1.
- Sebire, Jacqueline (2025), «Safety and security in Abu Dhabi: The impact of policing on public perceptions», **International Journal of Law, Crime and Justice**, Volume 80.
- von Lucke, J. (2020), «Borderlines for smart police work», **CEUR Workshop Proceedings**.

Theses

- Wang, Y. R. (1993), **Work design and job satisfaction in community policing**, PhD dissertation, East Lansing, MI: UMI.

Laws, Websites & Other Documents

- Act for the Prevention of Recidivism, Act No. 104 of December 14, 2016, available at: <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3425/en>.
- Ahmed Aly Khedr (2010), **Overview of the United Arab Emirates Legal System**, globalex.
- Abu Dhabi Police General Headquarters official portal, available at: <https://www.adpolice.gov.ae/en/strategic/Pages/safecity.aspx>.
- Dubai Police Open Data, available at: <https://www.dubaipolice.gov.ae/wps/portal/home/opendata/majorcrimestatistics/>.
- Japan Ministry of Justice, available at: https://www.moj.go.jp/EN/housouken/housou_hakusho2.html.
- Laki julkisesta työvoima-ja yrityspalvelusta, 2012.
- Law No. 16 of 2023 Concerning Urban Planning in the Emirate of Dubai.
- National Council for Crime Prevention, available at: <https://rikoksentorjunta.fi/en/national-council-for-crime-prevention>.
- Perusopetuslaki, 1998.
- Sosiaalihuoltolaki, 2014.
- Statistics Finland, available at: https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_en.html.
- The Dubai 2040 Urban Master Plan.
- The Standards for the Regulations Regarding Licensing and Monitoring of Exchange Business, 2021, available at: <https://rulebook.centralbank.ae/en/rulebook/134-cctv>.
- UAE Information Assurance Regulation (2020), Telecommunications and Digital Government Regulatory Authority.
- Vankeuslaki, 2005.
- World Population Review, available at: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/crime-rate-by-country>.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی